

TRUPLO PUNO MEDA

Ivan Medvedić pojeo je krišku crnoga kruha s medom. Li oprao nakon toga svoje srebrnkaste brkove, kada je zrakom iznenada zafijuknulo. Visoki pisak brzo je postajao sve dublji pa završio eksplozijom koja je zatresla kuću tako da je sapun s police ispod ogledala pao u slivnik.

– Dragi Bože – reče njegova žena Estera. – Što je to bilo?

– Četnici, tko drugi? Ubrzo nakon toga začula se još jedna eksplozija.

– Brzo u sklonište! – viknu Estera.

– Koje sklonište? Ovo je najsigurnije mjesto u cijeloj kući. Ivan je sam sagradio svoju kuću – istina, malo mu je pomogao i njegov najstariji, beskorisni sin, no taj je više prigovarao nego radio. Ivanu je trebalo dvadeset godina da zgotovi kuću, ali jednu stvar nije napravio, podrum. Možda je to bilo zato što je pamtio zmije koje su se gnijezdile u podrumu kuće u kojoj je odrastao i vodu koju je znala tamo prodirati. *Bog je moja tvrđava i moj spas* – to je bio njegov moto. No, sada, uz Boga, pomogao bi mu i podrum. Pogasio je svjetla i pomolio se. Nakon što je rekao svoj posljednji amen, više ni jedna granata te noći nije pala.

Rano ujutro Estera je otišla pješke do pekare, jer bi već poslije šest sati nestalo crnoga kruha, pa se mogao kupiti samo onaj bijeli, mek poput kolača, koji je bio skup kao vrag. Pekareva žena nije joj se obratila ni riječju

dok joj je, kao i obično, dodavala štrucu od dvije kile. Kad je Estera izašla, čula je kako je zalajao pas i onda je začula piskutav zvižduk. Granata je pala ni deset metara od nje i snažno eksplodirala. Geleri su joj letjeli oko glave, polupali tavanske prozore pekare i izbušili pročelja obližnjih kuća koja su odjednom postala nalik na čela gubavaca. Brzo je krenula kući.

Da granata nije pala u jarak, geleri bi se razletjeli niže i sigurno je pogodili. Ivan i ona zaključili su da ju je samo Bog spasio. Ipak, dok je kasnije, tog dana, gulila luk, vrat joj se kočio i glava trzala na stranu. Estera je rodila Ivanu pet sinova. Najmlađi, kojega je rodila sa četrdeset i šest godina, umro je od puknuća stijenke među srčanim klijetkama. Od njegove smrti u njezinoj kosi počele su se množiti srebrne vlasi.

Ivan je zasvirao violinu, dok je ona rezala luk. Oči su joj se zacaklile i suze su joj krenule niz obraze, poput krupnih kišnih kapi u kojima su se zrcalili sićušni noževi i violine. Ivan je otišao do gajbi u kojima su zečevi velikom brzinom uvlačili travke u svoje njuškice. Izvukao je jednog velikog bijelog zeca za uši i visoko ga podigao. Često je znao milovati zečeve, pa se zec nije uplašio, čak ni kad ga je Ivanova ruka velikom brzinom lupila po vratu. Zec se trznuo nekoliko puta i onda sasvim opustio. Ivan je nakratko zadržtao, ušao u kuću i položio zeca na stol da se ohladi. – Danas ga ti oderi – reče.

Tog dana, po prvi put u životu, nije mogao okusiti zečje meso, iako mu je bilo najdraže. Pojeo je samo krišku kruha s medom, odstajalim medom koji se već ušecerio, u sitna, bijela zrnca.

U suton je opet počelo zviždati, desetak granata, koje su sve pale u njihovoj blizini. Tako se nastavilo cijeli tjedan

– granatiranja u zoru i u suton. U njihovoj ulici napravio se veliki krater između dviju dobro uzdrmanih kuća.

Ivan je upozorio Esteru da ne ide rano ujutro kupovati kruh, no ona je samo rekla: – Već sam se navikla na te granate.

Nije joj ništa na to odgovorio, nego nastavio muljati neku pjesmicu, kao da je oponašao zujanje pčela, možda i zato što je baš mislio na njih. Odvezao se starim kamionetom do košnica, dvadesetak kilometara dalje, do cvjetnih polja, nadomak nasada bagremova. Stavio je zaštitni šešir s mrežom, navukao rukavice i otvorio košnice. Pčele su bile toliko marljive da su saća pravila i izvan okvira. Ivan je sastrugao te viškove saća i spremio ih da ih ponese zajedno s medom. Okvire sa saćima stavio je u bačvu u kojoj je odvajao med. Dok je vrcao, slušao je kako med pada iz šesterokutnih saća i lupa o metalnu stijenkku. Ubodi pčela nisu ga smetali – ubolo ga je tog dana desetak – jer je vjerovao da je to dobro za srce.

Žeo je sam. Nekada su mu pomagali sinovi i plesali oko vrcalice poput Josipove braće oko egipatskog žita. Ali sada je jedan od njih bio u Australiji, drugi, Danijel, najstariji, postao je liječnik, treći, Jakov, radio je kao stolar u Njemačkoj, a najmlađi, Branko, još je bio kod kuće i pripremao je prijemni ispit za Poljoprivredni fakultet.

Kad se Ivan vratio kući, s tri kante meda i vidio da im je Danijel došao u goste, odmah je zasukao rukav da mu izmjeri tlak. To su radili redovito, pogotovo nakon što je Ivan imao srčani udar. (Ivan je imao anginu pektoris, no nije mogao u invalidsku mirovinu. Mislio je da ga šef mrzi i da mu želi da umre u tvornici.)

No, Danijel mu nije došao izmjeriti tlak. Došao mu je reći kako su u obližnjem selu, u kojemu je radio kao

doktor, četnici išli od vrata do vrata i tukli starce, Hrvatete, i govorili im da su ustaše. – Ti vojnici, s lubanjom i prekriženim kostima na crnim šubarama tjeraju ljude iz kuća, krađu televizore i pale im sjenike. Trojici staraca odsjekli su jaja i tjerali da ih pojedu. Jedan je iskrvario, druge sam uspio zašiti, koliko je to bilo moguće.

– Bolje bi ti bilo da se makneš iz tog mjesta – reče Ivan. – Imaš mladu ženu i malo dijete.

– Jedan kolega me zove da odem raditi u bolnicu u Osijek.

– Hoće li tamo biti dovoljno posla za tebe?

– I više nego dovoljno! Dolazi im na stotine ranjenih – reče i odmahnu rukom, kao da tjera neku dosadnu debelu muhu. Prije nego što su njegovi roditelji i brat stigli išta reći, već je izašao na vrata i otišao svojim trošnim Citroënom. Ivan spusti rukav i upali radio. Spiker je upravo govorio kako je u Vinkovcima sablasno mirno. Nakon što je spiker izgovorio *sablasno*, zazvučalo je kao samo jedan od novinarskih klišeja, ali u stvarnosti kad je Estera otvorila prozor na ulicu, doista je bilo tako. Nije se čula ni paljba automatskih pušaka, niti automobili, čak ni ptice. Tek nekakvo žensko naricanje iz daljine.

– Estice – reče Ivan. – Moramo spremiti med. Znaš kako kaže onaj crnogorski pjesnik: *Čaša meda ište čašu žuči, smiješane, najlakše se piju.*

– Kakva je to poezija koja se ni ne rimuje? Nemoj mi tu govoriti te crnogorske brbljarije dok nas tu granatiraju ti crnogorski četnici.

Ivan je pustio da med odleži nekoliko dana u bačvama, a onda je pobrao gustu pjenu s vrha. Bio je siguran da je to ambrozija, piće bogova. On i Estera cijelu su večer lijevali med u staklene tegle. Police u špajzi bile su

pune. – Dobro je, zar ne? – reče gledajući ih preko ramena.

U taj čas granata tresne na kraj bašče, tako da su se zatresli drveni podovi, a crjepovi zadrhtali i počeli kliziti s krova poput klimavih, škrgutavih zubi. Med u staklenkama nije ni mrdnuo. Sljedeća granata pala je na isto mjesto. Ivan i Estera ostali su u špajzi, to je bila najsigurnija prostorija u kući, jer nije imala ni jednog prozora.

Sljedećeg dana u nekoliko navrata su nisko prelijetali MiG-ovi jugoslavenske avijacije, od čega su pucali prozori po kućama, ali ne i u kući Medvedićeve. Navečer je plamen zapaljenih kuća prodirao kroz žaluzine na prozorima koje se nisu dale do kraja zatvoriti. Crvena svjetlost kao da je na zidovima u kući ispisivala neku poruku. Sljedećeg je jutra Estera zavezala maramu oko glave, s namjerom da izađe.

– Gdje ćeš, stara? – upita je Ivan.

– Po kruh.

– Ne bi trebala – reče on, no ona izađe, ponoseći se svojom hrabrošću.

Polu sata kasnije, kako se još nije vratila, Ivan ju je čekao na kućnom pragu i srkao med iz saća. Smirivalo ga je žvakanje saća, više nego žvakanje duhana. Tada zazvoni telefon. Javio se pekar. Na stepenicama pred pekarom pala je granata i Esteru su ranili geleri.

Ivan je otrčao do pekare. Podigao je Esteru koja se onesvijestila, rasporena trbuha, i odvezao je u bolnicu. Liječnik ju je prvo stavio na rendgen i otkrio da je geler pogodio i jetra. S rukama u rukavicama zasjekao je skalpelom. – Šteta što nemamo anestetika – reče. Dok je kopao da pronađe geler, Estera se osvijesti i odmah ponovno padne u nesvijest. Baš kad je liječnik bacio komad

šrapnela u kantu za smeće, granata pogodi bolnicu i zapali krov. Nestade struje, tako da je liječnik zašivao ranu dok je Ivan pridržavao baterijsku svjetiljku. Nakon toga su odnijeli Esteru u podrum u kojem je bilo zagušljivo od izmeta i bljuvotine.

Nekoliko je dana Estera ležala tako, polumrtva, siva u licu, ne mogavši pravo zaspati, ali i preslaba da bi se razbudila. Ivan je proveo mnoge sate uz nju, ali morao je biti i kod kuće da ne upadnu lopovi, da ih ne popljačkaju ili im zapale kuću. Puno je molio, ali značenje tih riječi gubilo mu se od silnih razmišljanja, pa bi zaboravio reći amen. *Riječi bez misli ne dižu se nebu.* Nedostajale su mu njegove pčele, sada napuštene iza neprijateljskih linija. Dok je ispijao svoju ambroziju, odlučio je da će sljedećeg jutra do svojih polja, bez obzira na sve, čak i ako bude morao voziti kroz kišu metaka. Međutim, u zoru je jedna granata pala pravo ispred njegove kuće, tako da su se polupali svi prozori, a cigle na zidovima jako oštetile. Kapija se srušila. Nakon toga je još jedna granata pala straga, u bašču iza kuće, i uništila mu kamionet. Njegov najmlađi sin ležao je i drhtao na podu, ali nije bio ozlijeđen.

Faraon nije plakao kad su mu Perzijanci poklali sinove i silovali mu kćeri, jer je njegova tuga bila preduboka za suze, ali je zaplakao kad mu je bivši ministar došao u dronjcima i zamolio ga malo srebra. Tako ni Ivan nije zaplakao kad je njegova žena krvarila u prljavom bolničkom podrumu, nije zaplakao ni kada mu je kuća zamalo srušena, niti kad mu se raspao i nestao u vatri kamionet za koji je šparao petnaest godina. No, zaplakao je kad se sjetio svojih pčela za koje više nije mogao brinuti. Od toga mu se čaša prelila.

Zaplakao je sjedeći u fotelji, u svojim drvenim klompama, bezvoljan i gotovo nepokretan. Sjetio se da je kao dijete, na rubu sela, vidio neke mrtve hrvatske seljane, iskopanih očiju. Otac mu je rekao da o tome nikada ne smije pričati, jer je to bio dio povijesti koji se nije smio spominjati iz političkih razloga – *am strengstens verboden*.

Jedno poslijepodne došla su u Ivanovu kuću četiri hrvatska vojnika. Tražili su Branka. On je bio u kupaonici, no Ivan reče da je otišao u knjižnicu. Iznenadio je sam sebe s tom laži, ali tada se sjeti da je i Abraham slagao da mu je sestra žena, da je spasi od udaje u stranu zemlju. Činilo mu se sasvim apsurdno da bi Branko mogao postati vojnik. Ivan ga je odgajao da uvijek okreće drugi obraz. Godinama su ga veći od njega tukli, čak bi mu i nos razbili, no on nikada nije uzvraćao. Ivan se požalio direktoru škole, a ovaj ga je ismijao. – Ta, je li vaš sin neki peder? – rekao mu je. Nije bilo pomoći, pa je Ivan sam morao zaštititi Branka. Dao mu je pčelarsku masku, da mu zaštiti lice i sam ga otpratio kući, dok su drugi dječaci na njih nabacivali kamenje i vikali: – Baptisti, klaptisti! Branko je odrastao kao neka vrsta teološkog eksperimenta. Nikada se u njegovoj glavi nisu rojile zle misli, a dane je provodio fotografirajući pejzaže i razvijajući slike tih pejzaža u tamnoj komori, pa su mu oči uvijek bile vlažne i natečene.

Esteri se stanje popravilo. Danijel ju je prebacio u Osijek, zajedno s Brankom, no Ivan se nije dao iz kuće, kao da nije htio iz vlastite kože. U njegovu kvartu nije više ostalo ni deset ljudi, a u cijelom mjestu u kojem je nekada živjelo četrdesetak tisuća ljudi, sada ih više nije bilo ni tri tisuće. Više nije bilo struje, a nisu radile ni te-

lefone linije. Ivan je živio na vodi koju je pumpao pred kućom, iz bunara i od meda.

Ivan je nekada bio krupan muškarac, s velikim podbratkom, ali u samo mjesec dana koliko je živio ovako, da mu je bilo svejedno je li živ ili mrtav, jako je smršavio, a jaka i sada istaknuta koščata vilica obrasla je u bradu kao u Mojsija. Možda i ne bi jeo toliko meda da ga to nije podsjećalo na njegove pčele. Jeo je med njima u spomen, kao da se radi o sakramentu njegovim malim, prugastim, krilatim tigricama.

Jednog prohladnog jutra on osjeti neobičnu lucidnost. Pade mu na pamet da bi mogao skoro umrijeti, jer čovjek se upravo prije smrti osjeti posebno lucidnim, kako bi okupio svu svoju obitelj i primio blagoslov. Sjeti se da je lucidnost bila *sine qua non* biblijske smrti, a on se, kao otac toliko sinova, spremao biblijski umrijeti. Osim ako mu novi način prehrane nije pročistio krvne žile? Sljedećega dana, kako se i dalje osjećao lucidnim zaključio da mora da je med izliječio srce.

Biciklom se odvezao do brata Davida, u Andrijaševce, koji je živio u njihovoj roditeljskoj kući. David je bio stolar. Po putu je sretao izglednjelu zapuštenu stoku, koja je lutala bez gospodara. Konji su skapavali na poljima suncokreta, slijepi psi udarali su u stabla. Mačke crvenih očiju prele su tako glasno da ih je jasno čuo iako je vozio preko grana koje su krckale pod njegovim gumama. Žitno klasje povijalo se po poljima poput grešnika, nikoga nije bilo za žetvu.

David i Ivan bratski su se zagrlili i poljubili. Nakon što su popili po šalicu hibiskusova čaja, David prvi progovori. – Imam neke poklone za vas, dva lijesa, jedan za Esteru i drugi, za tebe. Dođi ih vidjeti.

– Molim? Pa, Estera je živa. I ja se osjećam sasvim dobro.

– Ma, da, naravno, ali za slučaj da poginete, neće vas baciti u masovnu grobnicu, ako imate lijes na kojem piše vaše ime.

Sljedećeg jutra Ivan se odlučio vratiti u Vinkovce. Kao da mu samom nije bilo dosta razmišljanja o smrti, kao da se smrti već nije dovoljno nagledao, sada i taj njegov mlađi brat – koji je uvijek provodio vrijeme izrađujući tamburice, koji je volio pjevati – vidi svijet kao polje puno mrtvačkih sanduka. Od toga odjednom još više zamrzi tu osvajačku vojsku. Krajolik kojim je vozio bicikl kao da je oko njega stenjao.

S kraja sela počeo ga je pratiti jedan crni njemački ovčar i tako cijelo vrijeme, sve do kuće. Tamo je počeo mahati repom, polizao Ivanovu cipelu i činio sve što je znao da se umili Ivanu. Tada mu Ivan baci komad kruha s medom. Psu se to dopalo.

Ivan je stao na dovratak i zagledao se prema obzoru i oblacima na već tamnomodrom nebu. Neuobičajeno topao vjetar zapuhivao je vonjem životinja koje su se uokolo raspadale. Bio je to zadah paljevine i gangrene.

Kad su počele kiše, zemljom su se krenule prikradati sablasti, ali ne kao prikaze, bijele ili sive, već kao opori vlažni mirisi zgarišta i truleži. Duša panonske kaljuže kao da je tražila vatru da ispeče i stvrdne tu svoju ilovaču u cigle, da izgradi Kulu Babilonsku u kojoj bi se svi jezici stopili u jedan, srpski. *Govori srpski da te ceo svet razume*, glasila je poznata srpska uzrečica.

Ivan se odvezao biciklom do željezare koja je pretvorena u tvornicu granata i ponudio se da pomogne u izradi granata za nedovoljno naoružanu hrvatsku vojsku. Na

kraju njegove smjene uvijek bi ga čekao njegov njemački ovčar. No, jedno jutro, u samu zoru, MiG-ovi su raketirali tvornicu, uglavnom promašivali i pogodili okolne kuće, ali nastala šteta je ipak zatvorila pogone.

Više to nije mogao izdržati, pa je uzeo kolica i uputio se prema istoku, kroz Mirkovce. Zastajkivao je putem samo da bi počesao psa. Tako je stigao i do kontrolne točke načinjene od praznih gajbi piva, nasred ceste.

– Kuda ti to misliš da si krenuo? – upita ga četnik koji je tamo stajao.

– Moram pokupiti pčele s polja.

– Pčele? – upita četnik i izvadi nož. – Imaš neke isprave?

– Nemam.

– Onda ću te ja tetovirati da te drugi put prepoznam – reče i približi se nožem Ivanovu licu. Pas je zarežao, spreman da skoči. Drugi četnik zgrabi prvog za ruku.

– Šta ne vidiš da je lud? Pusti ga da ide po pčele – reče i namigne Ivanu. – Bog čuva budale. Dopada mi se to s pčelama! – Kad je Ivan već lijepo odmakao, zapucali su prema psu, ali su ga promašili. Iznenadilo ga je da su ga ipak pustili. Možda su ti razbojnici mislili da je i on Srbin, zbog brade.

Ivan začepi voskom ulaze na deset košnica i natovari ih na kolica. Kad je prolazio pored četnika, ponovno su zapucali na psa, no ovog puta su ga ubili. Ivan iskopa lopatom rupu pored ceste i zakopa svog prijatelja. Morao je ići pet puta i to ga je koštalo deset tegli meda „za cestarinu“, no prebacio je do kuće sve svoje košnice.

Oko košnica je izgradio zidove od cigle i istopio šećera da njegove male prijateljice lakše prezime. Kako je vidio da guske lete na jug, to mu je bio siguran znak da

će zima biti duga, pa je i sve pukotine na košnicama dobro začepio voskom.

Znao je svoje pčele osluškivati satima. One su bile njegovo otkrivenje. *Jer što se na njemu ne može vidjeti, od postanja svijeta moglo se poznati i vidjeti na stvorenjima, i njegova vječna sila i božanstvo.* Da, nevidljivo božanstvo i njegov plan otkrivali su se u pčelama. Pčele ispunjavaju Stari zavjet savršenstvom svojih zakona, a u Novom zavjetu savršenstvom svoje ljubavi prema matici, za koju je svaka pčela spremna poginuti. Ivan pomisli da bi, i da nikada nije čitao Bibliju, već samim bavljenjem pčelama shvatio da Bog postoji.

Donio je pčelama nekoliko kila meda, kao da im se ispričava što im se tog meda preko ljeta nakrao. Divio se nebu na zemlji i zemlji na nebu.

Posjetio ga je sin Danijel i rekao mu da se majka Estera, iako i dalje anemična, gotovo posve oporavila. i pitao hoće li doći k njoj u Osijek. – Netko mora ostati ovdje i zaštititi crkvu i pčele. Šupa u kojoj je njegov sin razvijao fotografije služila je kao kapelica još od kada se Ivan ekskomunicirao iz baptističke crkve. Baptisti i pentekostalci za koje njihove crkve nisu bile dovoljno pobožne, dolazili su u Ivanovu šupu na bogoslužjenje, sve dok nisu otkrili da se ipak s njim ne mogu složiti. Više nitko nije dolazio, ali ipak, to je bilo i dalje će biti – sveti prostor.

Ivan je svirao violinu u svojoj kapelici i proučavao Bibliju. Bio je razočaran što je Biblija spominjala pčele samo na nekoliko mjesta, a lavove puno puta više. Tješilo ga je to da su u jednom stihu pčele prošle bolje od lava: *Nade se u truplu lava roj pčela i med.* Ivana je zaintrigirao još jedan ulomak: *U dan onaj zazviždāt će Jahve muhama na ušću egipatskih rijeka i pčelama u zemlji asirskoj.*

I on je zazviždao i zapiskutao da dozove svoje pčele, ali ni jedna ne izađe. Tada napravi frulicu od vrbove grančice, duboka tona, i otkrije pisak koji toliko uzbuđi pčele da su počele izlijetati i parati nebom na sve strane, stvarajući veliku moćnu mrežu. Kad su se vratile, izbacile su iz košnica trutove i dalje ih nastavile izbacivati još danima. Taj njihov bratoubilački nagon, ta je osobina Ivana uznemirava u teološkom smislu. Kako može Božji gnjev biti usađen u prirodni poredak? Jer ispred košnica su debeli trutovi, zakržljalih krila padali i svijali se, jedni po drugima. Trutova je bio pun jarak, tako da se jednog sunčanog dana nebo iznad Ivanove glave smračilo od mnoštva vrana koje su doletjele da se njima pogoste.

Nakon poduzetog granatiranja neka se četnička banda probila do Ivanove ulice. On je bio zadnji koji je još živio u tom dijelu mjesta. Kad ih je vidio da dolaze, otvorio je ulaze u pčelinjake i zaszvirao u svoju frulu. U isto to vrijeme poletjela je i jedna granata i uz duboki zvižduk pala na ulicu, ali nije eksplodirala. Pčele su se uznemirile i poletjele niz ulicu prema znojnim četnicima koji su utovarivali susjedovo pokućstvo na kamion i upravo se spremali krenuti prema Ivanovoj kući.

Na tisuće pčela oborilo se na svakog tog razbojnika i potpuno ih prekrile, tako da su izgledali kao srednjovjekovni ratnici. Banditi su se ustrčali i pobjegli najbrže što su mogli, ostavivši za sobom oružje. Ipak, jedan je počeo posrtati u krug, i konačno pao mrtav, baš pred Ivanovom kućom. Njegovo truplo nastavilo se nadimati i nakon što ga je sapela mrtvačka ukočenost.